

“ARAŞTIRMA MAKALELERİ”

ÜNİVERSİTELERDEKİ GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN “GİRİŞİMSSEL ÖZ YETKİNLİK” ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR ARAŞTIRMA*

Hasan TAĞRAF*
Muhsin HALİS**

ÖZET

Girişimci davranışın günümüz iş dünyasındaki önemi artmaktadır. Üretim faktörleri dünya geneline yayıldıkça, faktörlere sahip olanlar arasında rekabet şiddetlenmekte ve rekabeti kazanmada girişimci davranış belirleyici bir konuma gelmektedir. Girişimciliğin, genetik bir özellik olmanın yanında eğitim ve öğrenme sonucunda edinilen bir davranış değişikliği olduğu birçok araştırmacı tarafından ifade edilmektedir. Bu varsayım, girişimcilik eğitimi almamış bireylerin girişimsel öz yetkinliklerinin farkında olmaları her zaman mümkün olmayabilir. Bu farkındalığı sağlamak için girişimcilik eğitimi önemlidir. Okullarda verilen girişimcilik eğitiminin, bireylerin bu öz yeteneklerinin farkında olmalarına ve bu girişimcilik potansiyelin ekonomik katma değere dönüştürmede fırsatlar sunabileceği araştırılmalıdır. Eğer “girişimcilik eğitimi”, girişimsel öz yetenekler konusunda farkındalık yaratabiliyorsa ve girişimcilik eğilimlerini tetikleyebiliyorsa eğitimin girişimciliği belirleyen bir etken olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Bu bağlamda, girişimcilik eğitiminin girişimcilik yeteneklerini desteklediği ve girişimcilik hislerini olumlu etkilediği varsayımıyla, girişimcilik dersi alan öğrenciler ile girişimcilik dersi almamış öğrencilerin girişimsel öz yetkinlik algıları arasında bir farklılık olup olmadığı bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır. Girişimcilik dersi almış öğrenciler ile girişimcilik dersi almamış öğrenciler arasındaki söz konusu farklılığı araştırmak, girişimcilik eğitiminin yarattığı davranış değişikliğini ölçmek ve verilen girişimcilik eğitiminin yeterliliği konusunda yorum yapabilmek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu araştırma için uygun iki yöntem kullanılabilir. Birincisi boylamsal araştırma yöntemi, ikincisi ise kesitsel araştırma yöntemidir. Bu çalışmada zaman kısıtı nedeniyle kesitsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak, eğitim sürecinde öğrencilere girişimsel davranış kazandırmaya yönelik verilen eğitimin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma evreni Selçuk Üniversitelerindeki öğrencilerden oluşmaktadır. Toplanan veriler, istatistiksel paket programlar aracılığıyla analiz edilerek sonuçlar öneri ve yorumlarla birlikte sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimci, girişimsel öz yetkinlik, girişimsel yetenekler, girişimsel eğilim, Girişimsel farkındalık.

*Bu çalışma 07-10 Mayıs 2008 tarihinde KIRGIZİSTAN’ ın Bişkek şehrinde Manas Üniversitesi tarafından düzenlenen 2. Uluslararası Girişimcilik Kongresinde tebliğ olarak sunulmuştur. Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 08701130 proje numarası ile desteklenmiştir.

** Selçuk Üniversitesi Akşehir MYO Akşehir-Konya, e-posta: hasan157@hotmail.com

*** Sakarya Üniversitesi İİBF Sakarya, e-posta: mimhalis@gmail.com

EFFECT OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATIONS AT UNIVERSITIES ON ENTREPRENEURSHIP SELF PERCEPTION PERCEPTION: A RESEARCH

ABSTRACT

In today, the importance of entrepreneurial attitudes is increasing in the business world. As the costs of factors overspreads the world, the competition among the ones having these factors becomes violent and entrepreneurial attitudes have a determinative position on winning the competition. It has been expressed by many researchers that entrepreneurship is not only a genetic characteristic but also a behavior change which is gained as a result of education and learning. From the point of this conjecture, it isn't always possible for the individuals who haven't taken entrepreneurship education to be aware of their entrepreneurial self-perfection. To ensure this awareness, entrepreneurship education is very important. It should be researched that entrepreneurship education which is carried out in the schools may offer opportunities for the individuals to become aware of their self entrepreneurial skills and to turn this entrepreneurship potential into economical value added. If the entrepreneurship education which is given create awareness on self entrepreneurial skills and trigger entrepreneurship tendencies, it will be possible to say that education is a factor which determines the entrepreneurship. In this sense, with the conjecture that entrepreneurship education supports entrepreneurial skills and affects entrepreneurship emotions, it constitutes the problem of this research that if there is a difference between entrepreneurial self-perfection perceptions of the students who are having entrepreneurship lesson and the students who haven't had entrepreneurship lesson. To research the difference in question between the students who have had entrepreneurship lesson and the students who haven't had entrepreneurship lesson, to measure the behavioral change which entrepreneurship education has created and to comment on the sufficiency of the entrepreneurship education constitute the aim of this study. Two suitable methods can be used for this research. First one is longitudinal research method; second one is cross sectional research method. Cross sectional research method has used because of the limited time in this study. Based on the findings in the end of this study, the evaluation of the given education intended for gaining the students Entrepreneurial behaviors during the education is aimed. The universe of the research consists of the students in the University of Selcuk. The data which is gathered will be analyzed using statistical packaged software and the results will be introduced with suggestions and comments.

Keywords: Entrepreneur, Entrepreneurial self-perfection, Entrepreneurial skills, Entrepreneurial tendencies, Entrepreneurial awareness.

1. GİRİŞ

Girişimciliğin bir disiplin olarak değerlendirilmesiyle birlikte, girişimciliğin doğuştan geldiği konusunda ortaya çıkan görüş zaman içerisinde değişim göstermiştir. Bunun sonucunda girişimciliğin öğrenilemeyeceği miti aşularak, girişimcilik eğitimi yapılabileceği görüşü kabul görmeye başlamıştır. Günümüzde girişimcilik konusunda ortaya çıkan gerçek, girişimciliğin değişik yönleriyle öğretilabileceğidir. Drucker, girişimciliği tanımlarken "Girişimcilik mistik bir durum mudur? Girişimcilik bir sihir değildir, gizem değildir. Girişimcilik bir disiplindir ve herhangi bir disiplinde olduğu gibi öğrenilebilir" (Kuratko,2005) sözünü kullanmaktadır. Girişimcilik konusunda ulaşılan bu yargı, bakış açısını değiştirmiş ve girişimcilik eğitimi yapılabileceği görüşleri belirlemiştir. Gelecekte bu konudaki ilginin artarak devam edeceği ve girişimcilik eğitiminin öneminin daha da artacağı düşünülmektedir (Tchouvakhina,2004). Artan ilgi

işletmedeki finans, pazarlama, yönetim gibi profesyonel eğitim gereksinimini girişimcilik için de ortaya çıkarmıştır. Ancak bu eğitim alanı hala çok yenidir. Girişimcilik eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda ortak bir çatı oluşturulamamış ve üzerinde uzlaşılan başarılı bir model elde edilememiştir (Rasmussen ve Sorheim , 2006). Buna rağmen farklı ülkelerde ve bölgelerde ortaya çıkan başarılı girişimcilik eğitimi programları uzun vadede uygun modelin oluşturulmasına yardımcı olacaktır (Volkman , 2004).

Girişimcilik eğitimi başlangıçta teorik olarak gerçekleştirilmiştir. Çoğunlukla üniversitelerde yapılan bu eğitim programlarına daha sonra üniversite dışı kurumlar da katkıda bulunmuşlardır. Teorik olarak yapılan bu eğitim programları zaman içerisinde yeterli görülmeyerek çeşitli uygulama programları ile teorik çerçeve desteklenmiştir. Bunun sonucunda uygulama ağırlıklı girişimcilik eğitim programları yürürlüğe konulmuştur.

Girişimcilik eğitimi konusunda oluşturulan teorik programlar eğitimin etkinliği açısından tek başına yeterli olamayacağından, üniversite ve mesleki eğitim merkezlerinin günümüz iş dünyası için daha fazla sayıda uygulamalı program oluşturmaları gerekmektedir, çünkü üniversitelerin teorik girişimcilik eğitimi öğrenciye bilgiyi aktarmada yetersiz kalmaktadır (Binks ve diğ., 2006). Diğer taraftan teorik eğitim süreci uygulama ile desteklenmelidir çünkü elde edilen bilgi ve becerilerin nasıl uygulanacağı bilinmez ise yetersiz kalacaktır (Kruger, Jr., 2007). Dolayısıyla teorik eğitimin uygulama programlarla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

2. GİRİŞİMSEL ÖZ YETENEKLER VE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

2.1. Girişimsel Öz Yetenekler

Girişimcilerin sahip oldukları öz yetenekleri onları sıradan insanlardan ayırmaktadır. Bireylerin sahip olduğu bazı kişisel özellikler girişimci olmak için anahtar özellik taşımaktadır. Bu özellikler değerlendirildiğinde farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Pek çok başarılı girişimcinin kendi özel işini kurma ve risk almaktan hoşlandığı görülmektedir. Girişimsel öz yetenek olarak, girişimcilerin bağımsız davranma arzusu ve yaratıcılık ifadesi olarak işe kendi başına sahip olduğu ve kendi başına faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. Bu çerçevede pek çok girişimcinin kendi işini kurduğu ve risk almaktan hoşlandığı görülmektedir (Griffin, Ebert, 2002,226). Belirsizlikle başa çıkabilme, belirsizliğin doğurduğu riski doğru şekilde algılama ve bununla baş edebilecek gerekli beceriyi sergileyebilmeden geçmektedir. Yapılan çalışmalarda girişimci öz yetenekleri tanımlanırken sürekli vurgulanan,

girişimcilerin risk alma arzularının yüksekliğidir (Li,Dr Jun., 2006:149), Kamalanabhan ve diğ. 2006), (Palmer, 1971), (Martin, 1984), (Lee, Peterson, 2000), (Price, Robert W., 2004:17). Risk alma neredeyse girişimcilik kavramıyla özdeş hale gelmiştir. Bir işin varlığının farkında olmanın ve uygun risk almanın girişimcilik öz yeteneği olarak ifade edildiği görülmektedir (Lunnan ve diğ. 2006), (Zimmerer ve Scarborough, 1998:6). Benzer şekilde Dickson ve Gigilierano ise risk almanın girişimciliğin doğası olduğunu belirtmektedir (Dicson ve Gigilierano, 1986).

Risk alma girişimci öz yeteneklerini açısından tek başına değerlendirilmemesi gereken bir konudur. Bunun yanı sıra dikkate alınması gereken diğer bir özellik ise bağımsız davranma arzusudur. Kent, Vesper ve Stoner, Sexton ve Freeman risk almayla birlikte bağımsız davranış biçimine de vurgu yapmaktadır. Girişimcinin fiziksel profili olarak, bağımsız davranma, başarı ve başarının tanınması, kontrol yeteneği ve risk alma eğilimi, belirtilmektedir (Kent, Sexton ve Vesper,1982), (Stoner ve Freeman, 1992: 166), (Ufuk, Özgen, 2001). Risk alma eğilimi yanında girişimci öz yeteneklerini tanımlamada kullanılan bağımsız davranma arzusu araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Lumpkin ve Dess (1996) risk alma ile birlikte bağımsız davranışa vurgu yapmakta, Robbin ve Coulter (1996) benzer şekilde girişimcilerin bağımsız davranma arzusunu belirtmektedir. Bu çerçevede girişimci öz yetenekleri tanımlanırken, risk alma ile birlikte başka insanlara bağlı olarak çalışmama arzusu ve kendi geleceğine karar verme tercihini de beraberinde getirmektedir.

Keskin vd. tarafından yapılan bir çalışmada girişimci öz yetenekleri ortaya koyarken risk alma ve bağımsız davranma arzusu ve kontrol yeteneği girişimcilik potansiyelini belirleyen bağımsız değişkenler olarak ele almaktadırlar (Keskin, Alpkan ve Zehir, 2002). Buna göre kontrol edebilme duygusu bir bireyin hayatındaki ödülleri ve cezaları değerlendirirken kendisinin buna ne kadar müdahale edebildiğine ilişkin değerlendirmeyi ifade etmektedir (Pervin, 1998). Kendini merkezde gören, olayların üstüne gitmede ısrarcı ve içsel bir kontrol hissine sahip bireyler, kendi hayatlarının gidişatını kendilerinin kontrol edebilme yeteneğine sahip olduklarına inanmaktayken, dışsal kontrol hissine sahip bireyler de hayatın olaylarının dışsal faktörlerin (şans, talih, kader, kısmet v.b.) sonuçları olduğuna inanmaktadırlar (Rotter, 1996). Başarı güdüsü yüksek olan içsel kontrol hissine sahip insanların dışsal kontrole sahip olanlarla mukayese edildiğinde muhtemelen başarı için daha fazla çaba gösterecekleri ileri sürülebilir (Keskin, Alpkan ve Zehir, 2002). Daha ileri bir adım atarak kontrol hissini başarılı ve başarısız girişimcileri birbirinden ayırt ettiğini ileri sürmüştür. Genellikle girişimciler, alacağı kararları dışsal faktörlere bırakmak yerine yönetimi kendi eline almayı tercih etmektedirler (Mitton, 1989). Deneysel bulgular içsel kontrol hissini

literatürde de belirtildiği üzere bir girişimcilik karakteri olduğunu ortaya koymaktadır (Keskin, Alpkan ve Zehir, 2002)

2.2. Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitiminde karşılaşılan temel sorun, eğitiminin tanımlanma sorunu olarak görülmektedir. Girişimcilik eğitime başlanılan ilk dönemlerde girişimcilik eğitimi küçük işletme faaliyetlerinin bir süreci olarak değerlendirilmiştir (Sexton ve Bowman, 1984).

Günümüzde, eğitimin genel kitle üzerinde veya girişimci üzerinde yoğunlaşmasının girişimcilik anlayışını etkileyip etkilemediği tartışılmaktadır (Mc. Mullan ve Gillin, 1988). Çünkü girişimcilik eğitimi konusunda yapılan ilk araştırmalarda girişimcilik, küçük işletme kavramı etkisiyle “bir iş yeri satın alma”, “yenilik ihtiyacı ve büyüme ihtiyacı” gibi imajlarla değerlendirilmiştir. Daha sonra girişimcilik kavramının “küçük işletme” kavramından uzaklaşarak gerçek anlamında kullanılmaya başlanmasıyla girişimciliğe bakışta ortaya çıkan farklılık, girişimciliğin bağımsız bir disiplin olarak fark edilmesini sağlamıştır (Plaschka ve Welsch, 1990). Girişimciliğe bakıştaki bu değişim aynı zamanda girişimcilik eğitimi konusundaki çalışmaların gündeme gelmesine zemin oluşturmuştur. Girişimciliğin öğrenilebilir olduğu yöndeki düşüncelere paralel olarak, girişimcilik eğitimi konusunda araştırma ve çalışmalar da başlamıştır. Girişimcilik eğitimi başladığında sadece teorik çerçevede bir eğitim sürecine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu süreçte girişimcilik eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda da üç sorun ile karşı karşıya kalınmıştır (Sexton ve Upton, 1987) 1-Girişimcilik öğretilebilir mi? 2-Eğitimde hangi malzeme ve doküman kullanılmalıdır? 3-Sınıf eğitimi nasıl olmalıdır? Girişimcilik eğitimi konusunda ortaya konan bu bakış bize girişimcilik eğitiminin gerçekleştirilmesi sürecinde girişimcilik eğitiminin teorik bir çerçeve içinde verilmesinin düşünüldüğünü de göstermektedir.

1980’li yıllarda girişimcilik eğitimi konusunda farklı bakış açılarının ortaya çıktığı görülmektedir. Girişimcilik eğitime bakış iki farklı açıda şekillenmiştir. Birinci bakış açısında, bireyler girişimciliği geleneksel eğitim programları içerisinde görmeyip ömür boyu devam etmesi gereken bir eğitim süreci olarak görmektedir. Bu açıdan iş hayatında olan personelin girişimcilik eğitimini, sahip oldukları bilgileri günün koşullarına göre yenilediği ve geliştirdiği bir eğitim süreci olarak değerlendirdiği söylenebilir (Scranton, 1986). İkinci grup bireyler ise öğrencilerdir. Öğrenciler açısından girişimcilik eğitimi yönetim eğitimini tamamlayan bir eğitim süreci olarak ele alınmıştır. Bakış açılarında ortaya çıkan bu farklılık girişimcilik eğitimi programlarından beklentilerin de birbirinden farklı olduğunu ortaya koymaktadır (Soloman ve Fernald, Jr., 1991). Öğrenciler yönetim eğitim

programlarının bir parçası olarak girişimcilik eğitimi ile ilgilenirken, çalışma hayatı içinde olan personel ise girişimcilik eğitimini bir gelişim programı olarak değerlendirmektedir.

Üniversitelerde oluşturulan eğitim programları girişimcilik eğitimi konusunda teori ağırlıklı olarak oluşturulmuştur. Üniversite eğitimine ilave olarak çeşitli kurslar, enstitü programları ile teorik verilen eğitim programlarına uygulama programları da dâhil edilmiştir. Uygulamalı girişimcilik eğitimi programlarında amaç, eğitim programına katılanların teorik olarak aldıkları eğitim bilgisini destekleyecek uygulama programları ile girişimcilik becerisini ortaya çıkarılmasıdır (Raichaudhuri, 2005). Teorik verilen girişimcilik eğitime ilave olarak verilen uygulama programlarının girişimcilik davranışı kazanmada önemi oldukça yüksektir. Öğrenciler, öğrenme sürecinde örnek olay çalışarak tecrübeler ve gözlemler yoluyla teorik süreçte elde edilen bilgileri özümser ve çalışmalarına yansıtır (Tjan, 2004). Teorik çerçeve ve uygulama süreçleri girişimcilik eğitiminde birbirini tamamlamaktadır. Teorik olarak verilen bilgilerin hızla değişen pazar koşullarıyla uyarlanması girişimcilik eğitiminin uygulama ile desteklenmesiyle gerçekleşebilir.

Girişimcilik eğitimi sürecinde verilen uygulama programlarında öğrencilerin eğitim süreçlerine daha fazla aktif olarak katılması sağlanır. Öğrencilerin girişimcilik eğitimi sürecinde daha fazla proaktif olması için; problem çözme yeteneği geliştirilip esnek yaklaşımlar sergileyebilme becerisi kazandırılırken katı ve pasif tepkici içerikli teori ortaya koyan fonksiyonel yaklaşımlar tercih edilmemelidir. Kaotik ve farklı problemler çözümü için gerek duyulan farklı beceriler ve bilgi ortaya çıkarılmalıdır. Şayet eğitime katılanlar girişimcilik eğitiminin tam bir parçası olursa, girişimcilik düşüncesinin oluşması daha kolay olabilir (Plaschka ve Welsch, 1990). Böylelikle öğrencilerin girişimci davranışı göstermede daha başarılı olacağı düşünülebilir. Pek çok işletme okulundaki girişimcilik programları ve kursları öğrencileri bir işe başlama, bir işe sahip olma veya işletme yönetim davranışı göstermede cesaretlendirmektedir (Levenburg ve diğ., 2006). Girişimcilik eğitiminin aslında modern manada yüklendiği önemli bir görev de başarabilme konusundaki cesaretlendirici etkisidir. Girişimcilik öğretilir denirken aslında bir açıdan da bireyleri girişimci davranış gösterebilmede cesaretlendirilmesi de önemli bir etki olarak değerlendirilebilir.

Girişimcilik konusunda teorik çalışmaya ilave olarak uygulamalı eğitim verilmesi dar bir alandaki faaliyetlerle ilgilenmekten öte, aynı zamanda daha geniş bir alanda problemleri tanımaya, analiz etmeye ve çözümüne olanak vermektedir. Kullanılan metot, içerik ve işleyiş biçimi öğrenciye bağlı olarak çok farklı tarzlarda olabilir. Girişimcilik eğitiminde

odaklanılan teorik ve kavramsal çerçeve girişimciliği desteklemelidir. Uygulama eğitimi beceri geliştirme üzerine odaklanmalı, nitelik geliştirmeli ve davranış değiştirmelidir (Hynes, 1996). Girişimcilik eğitiminde teorik eğitim sürecinde verilen kavramsal çerçevenin uygulama süreci ile şekillendirilmesi bireylerin hedeflenen sonuçlara ulaşmasında etkili olmaktadır. Artık günümüzdeki girişimcilik eğitimi pek çok mesleki eğitim gibi değerlendirilmektedir. Bu yüzden uygulama olmadan girişimciliği öğretme düşüncesi tıp veya mühendislik eğitimini laboratuvar eğitimi olmaksızın yapmaya benzemektedir (Zeithaml ve Rice, Jr., 1987). Bu tür bir eğitimin istenen etkiyi sağlamayacağı açıktır. Bu sebeple teorik olarak verilen girişimcilik eğitiminin de diğer disiplinler gibi uygulama süreci ile pekiştirilmesi ve günlük hayata uydurulması gerekmektedir. Girişimcilik eğitimi sürecinde karşımıza çıkan önemli bir sorun, girişimcilik eğitimi programlarına katılan öğrencilerde eğitim başında ortaya çıkan girişimcilğe karşı oluşan ilginin, kurs sonun da niyet düzeyini aşarak uygulama sürecine girmemesidir (Souitaris ve diğ., 2006). Bu çalışma ile bu durumun varlığı denetlenecektir.

Girişimcilik eğitimi tek başına işletme yönetim becerilerinin öğretilmesi ile sınırlı olmadığı görülmektedir. Girişimcilik eğitimi öğrencinin kendinin farkında olma düzeyini artıran bir yönünü de bulunmaktadır (Kaplan ve McFarlane, 1981). Girişimcilik eğitiminin bireyde gerçekleştirdiği kendini tanıma duygusunu, girişimci tanımlarında sıklıkla kullanılan cesaret, kararlılık ve zorluklardan yılmama gibi davranış özelliklerinin ortaya çıkmasını da etkilediği söylenebilir.

Bu öngörüye rağmen hâlihazırda üniversitelerin birçoğunda girişimcilik eğitimi sadece teorik olarak verilmekte ve bu eğitimin girişimcilğe bakışa ne ölçüde etkide bulunduğu da tam olarak belirlenmemektedir. Bu perspektif doğrultusunda yapılan bu çalışmada, girişimcilik dersi alan öğrenciler ile girişimcilik dersi alamayan öğrenciler arasında girişimcilik özellikleri açısından herhangi bir fark oluşup oluşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

3. GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN “GİRİŞİMSEL ÖZ YETKİNLİK” ALGISINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: AMAÇ, KAPSAM VE KISITLAR

Literatür incelendiğinde girişimcilik konusunda yapılan çalışmaların 1970li yılların ortasından itibaren yoğunlaştığı görülmektedir. Girişimcilik konusundaki yapılan araştırmalardaki artış sonucu, önemli değerlendirmeler yapılabilmektedir ve daha önceleri girişimciliğin doğuştan geldiğine olan inanç

değişerek girişimcilik özelliklerinin de verilecek eğitim programları ile kazanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Buradan hareketle, araştırmanın temel amacı, verilen teorik düzeydeki girişimcilik eğitiminin, girişimci öz yeteneklerinin algılanmasını teşvik edip etmeyeceğini belirleyebilmektir. Diğer bir ifadeyle teorik olarak verilen girişimcilik eğitiminin girişimci öz yeteneklerini açığa çıkarmada yeterli olup olmayacağını ortaya koymaktır.

Girişimci öz yetkinlik göstermede alınan girişimcilik eğitiminin yeterli olup olmadığını tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın kapsamı Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu 'nda girişimcilik dersi alan ve almayan öğrencilerden oluşmaktadır. Kapsamımız aynı zamanda sonuçların sadece bahsi geçen meslek yüksek okullar için geçerli olacağı kısıtını da ortaya koymaktadır. Bu durum araştırmanın kısıtlarından birini oluşturmaktadır. Araştırmanın diğer bir kısıtı ise literatürde varlığı kabul edilmiş olan “girişimci öz yetkinliğinin eğitimle kazanılacağı” varsayımının kabulüdür.

Bu kısıtlara rağmen araştırma sonuçlarının meslek yüksekokullarında hızla artan şekilde verilmeye başlanan girişimcilik derslerinin nasıl verileceğine ilişkin ilgili kişilere ışık tutacağı ve akademisyenlere önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Girişimcilik dersinin, öğrencilerin girişimci öz yetkinliklerini algılamada etkinliğini test etmeye yönelik olarak hazırlanan bu çalışmada veri ve bilgilerin toplanmasında yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu hazırlanmadan önce konu ile ilgili olarak literatür taraması yapılmış ve girişimcilik özelliklerini temsil eden değişkenleri ortaya koyacak ifadeler ankette dahil edilmiştir.

Analizde kullanılacak verilerin elde edilmesi için öğrencilerin girişimcilik özelliklerini ortaya koyabilecek 5'li Likert ölçeği ile hazırlanmış (1=asla katılmıyorum, 2=Nadiren katılıyorum, 3=Bazen katılıyorum, 4=Genellikle katılıyorum ve 5=Tamamen katılıyorum) sorular kullanılmıştır.

Anket uygulamadan önce, soruların anlaşılabilirliğini ve cevap verme süresini test edebilmek amacıyla 50 kişilik bir sınıfa ön anket uygulanmıştır. Ön anket sonuçlarına göre anket formunda gerekli düzeltme ve sadeleştirme yapıldıktan sonra anket uygulamasına geçilmiştir. Anket uygulaması Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulunda gerçekleştirilmiştir.

İki farklı bölümde yürütülen araştırma kapsamına 200 öğrenci dâhil edilmiştir. Anket uygulaması sonrasında elde edilen anketler değerlendirilmiş ve eksik cevaplardan kaynaklanan anketler çıkartılarak 196 geçerli anket üzerinde analiz yapılmıştır. Anketin güvenilirliği 0.91 olarak bulunmuştur.

4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ

Teorik düzeydeki girişimcilik eğitiminin öğrencilerdeki girişimci öz yetkinliklerini algılamada etkili olup olmadığını incelemek için test ettiğimiz araştırma hipotezimiz aşağıdaki gibidir:

H₁: Teorik girişimcilik eğitimi alan öğrencilerle teorik girişimcilik eğitimi almayan öğrenciler arasında girişimcilik öz yetkinliklerini algılama açısından fark yoktur.

Üniversitelerde teorik olarak girişimcilik dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında eğitimden sonra girişimcilik özellikleri açısından fark oluşup oluşmadığını ortaya koyabilmek için ayırma (diskriminant) analizi yapılmıştır.

Ayırma analizi, çok değişkenli bir analiz türü olup, önceden sınıflandırılmış iki ya da daha fazla grubu (küme) birbirinden ayıran faktörleri tespit etmeye ve grup dışından alınan bir gözlemin hangi gruba atanabileceğini gösteren analiz türüdür (Nakip, 2003:461). Araştırmamızın bu bölümünde uygulanan ayırma analizinin amacı, analiz öncesi tanımlanmış iki grubun ortalama nitelikleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını tespit etmektir, yani; teorik olarak verilen girişimcilik eğitiminin girişimci özellik göstermede fark yaratıp yaratmadığını belirlemektir. Bu amaçla kademeli ayırma analizi uygulanmıştır. Kademeli ayırma analizi çok sayıda değişken olduğunda etkilidir ve değişkenler ayırma güçlerine göre sırayla analize dâhil edilirler (Nakip, 2003: 478).

Tablo 1: Kanonik Diskriminant Fonksiyonu Özeti

Fonksiyon	Özdeğer	Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde	Kanonik Korelasyon
1	,110(a)	100,0	100,0	,315

Tabloda görüldüğü gibi kanonikal diskriminant fonksiyonu toplam varyansın %100'ünü açıklamaktadır. Fonksiyonun kanonikal korelesyonu 0,315 ve özdeğeri 0,110 olarak gerçekleşmiştir. Wilks' Lambda ile yapılan denetimde fonksiyonun Wilks' Lambda değerinin 0,901 olduğu tespit edilmiştir. Wilks' Lambda 0 ile 1 arasında bir değer alır. Wilks' Lambda değerinin bire yakın olması grup ortalamalarının farklı olmadığını, sifıra yakın olması ise, grup ortalamalarının farklı olduğunu gösterir.

Tablo 2: Fonksiyonun Wilks' Lambda Değeri

Fonksiyonun Testi	Wilks' Lambda	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
1	,901	19,879	3	,000

Ki-kare değerlerinin anlamlılık düzeyleri 0,00 olduğundan oluşturulan model üzerinden yorum yapılabilir. Dolayısıyla ayırma analizi geçerlidir ve girişimcilik dersi alan (n=97) ve girişimcilik dersi almayan (n=97) öğrenciler arasında farklılık mevcuttur.

Kademeli ayırma analizinin kademeleri ve her kademenin anlamlılık düzeyi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Çözüme Giren Değişkenler

KADEME	DEĞİŞKEN	Wilks' Lambda	F DEĞERİ	ANLAMLILIK
1	Canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem, gider alırım.	,947	10,797	,001
2	İlerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibiyim.	,924	7,863	,001
3	Bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım.	,901	6,966	,000

Analize 3 değişkenin dâhil edildiği anlaşılmaktadır. İlk kademedede “canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem, gider alırım” ikinci kademedede “ilerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibiyim” ve üçüncü değişken “bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım” değişkenleri analize dâhil edilmiştir. Analizdeki her kademenin geçerli olduğu anlamlılık değerlerinin sırasıyla 0,01, 0,01 ve 0,00 hesaplanması ile ortaya konmuştur. Dolayısıyla girişimcilik dersi alan ve almayan öğrencilerin ayırımında etkili olan değişkenler bu üç kademedede analize katılan değişkenlerdir ve diğer değişkenlerin (girişimsel öz yetkinliği temsil eden değişkenlerin) ayırmada etkisi yoktur. Girişimcilik dersi alan ve girişimcilik dersi almayan öğrenciler arasında girişimcilik öz yetkinliği açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Ayırma öncesi tanımlanmış olan iki grubun birbirinden farklılıklarını belirlemek amacıyla uygulanan ayırma analizi sonucunda elde edilen yapı matrisi aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4: Yapı matrisi

Canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem, gider alırım.	,715
İlerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibiyim.	,589
Bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım.	-
Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarını tanıyorum.	,342
İlk yılki faaliyet giderleri için bana destek olabilecek yakınlarım var.	,188
Kuruluş yatırım için yeterli bir mali kaynak bulabilirim.	,164
Farklı olmaktan çekinirim.	-
Son altı ayda bazı riskler aldım.	,147
Finans ve pazarlama becerilerim çok iyi olduğuna inanıyorum.	,128
İnsanlar benim fikirlerimi anlamakta zorlanmazlar.	,124
İnsanlarla iyi iletişim kurarım ve onları ikna ederim.	,115
Bir şeyi daha önce başkaları denememişse ben de denemem.	-
Hedeflediğim pazardaki rakip firmaları çok başarılı buluyorum.	,105
Başkalarının onay vermesini önemserim.	,098
İşler iyi gidince bunun sebebi genellikle iyi şanstır.	-
Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübelerin peşinde koşarım.	-
Düşündüğüm işim için çok uygun bir kuruluş yeri belirleyebilirim.	,086
Soruyu sormadan önce cevabı bilmeye ihtiyaç duyarım.	-
	,085

İnsanlarla görüşmeyi ve onlarla uğraşmayı severim.	-
	,084
Ekonomik olarak kimseye bağlı olmak istemem.	-
	,082
Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim.	,074
İş başında olmayı ve sorumluluk almayı severim.	-
	,070
Bir projeyi başlatıp her türlü engele rağmen sonuna kadar giderim.	-
	,069
Yeni şeyleri denemek ürktütücü olsa da, denemekten vazgeçmem.	,065
Herkes bir iş için yapılamaz dese de, ben yapmanın yollarını ararım	,059
Kendimi sağlıklı ve iyi hissediyorum.	,058
Korkunca korkunun üstüne giderim.	,052
Eğer bir şey yapmaya karar verirsem, bunu yapmamı kimse engelleyemez.	,048
İlişki içinde olduğum insanlar bana güvenir ve saygı duyarlar.	-
	,022
Hiç tanımadığım birine gidip sohbeta başlayabilirim.	,021
Zayıf olduğum konularda danışabileceğim yetenek ve bilgi sahibi kişileri tanıyorum.	-
	,013
Kimse beğenmese de ben doğru bildiğimi savunurum.	-
	,012
Bir iş kurmayı her şeyden çok istiyorum.	,008
Çevremdeki olayları etkilemem pek mümkün değildir.	-
	,006
Kariyerimle ilgili karar verirken yakınlarımla dediğini yaparım.	,004

Yapı matrisi tablosu, girişimcilik dersi alan öğrenciler ile girişimcilik dersi almayan öğrencilerin arasında ayırma neden olan değişkenlerin ayırma katkısındaki etkilerinin, mutlak değerlerine göre sıralandığı bir tablodur. Bir başka ifadeyle, analiz öncesi tanımlanmış olan iki grubun farklı olmasında etkili olabilecek değişkenler bu farklılığa etki derecesine ve yoğunluğuna göre sıralanmıştır. Yapı matrisi incelenerek ayırmada etkili olan değişkenler doğrulanabilir. Bu doğrultuda yapı matrisi incelenecek olursa **“Canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem, gider alırım”, “İlerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibiyim” ve “Bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım”** değişkenleri dışındaki diğer değişkenlerin değerleri % 30’dan düşük olduğu için ayırmada etkili olmamışlardır.

Görüldüğü gibi girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında fark bulunmuştur, ancak bu fark kapsamlı ve yeterli bir fark değildir. Farka yol açan değişkenlerden biri **bir şeyi istemesi durumunda ikram edilmesini beklemeden doğrudan alınmasına dönük davranışsal bir**

tutumdur. Sergilenen davranış girişimcilik eğitimi ile kazanılan bir davranış olmasa da, öğrencinin bağımsız davranma eğilimini gösteren girişimci öz yetkinliği olarak değerlendirilebilir. Diğer değişken de yine girişimci öz yetkinliği olarak değerlendirilebilecek bir özellik olarak kontrol yeteneğini açığa çıkararak bir davranış olarak **ilerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibi olma şeklindedir. Diğer bir değişken ise yine girişimci öz yetkinliği ortaya koyan bir davranış olarak kontrol yeteneğini ortaya koyan, akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım davranışıdır. Davranış biçimi olarak kontrolsüz davranış sergilememe eğilimi karşımıza çıkmaktadır.** Dolayısıyla girişimcilik eğitiminin girişimcilik öz yetkinliği oluşturmada bir ilişkisi görülmediğinden **“H₁: Teorik girişimcilik eğitimi alan öğrencilerle teorik girişimcilik eğitimi almayan öğrenciler arasında girişimcilik öz yetkinliklerini algılama açısından fark yoktur”** hipotezimiz kabul edilmiştir. Yani teorik olarak verilen girişimcilik dersi öğrenciler arasında girişimcilik öz yetkinlik algısı açısından fark yaratmamaktadır. Dolayısıyla eğitimin fark yaratacağına dair öğrencinin beklentisi mevcutken ve dersi alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasında bu beklentiler fark yaratırken bu durum beklentiden öteye gitmemektedir.

Analizler sonunda girişimcilik dersi alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasında girişimcilik öz yetkinlikleri bakımından farkın olmadığı görülmektedir.

Gruplar arası farkı tespit için uygulanan ayırma analizi sonucunda iki grubun birbirinden farklılaşmasına katkıda bulunan 3 değişken tespit edilmiştir. Bunlar “canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem, gider alırım”, “ilerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibiyim” ve “bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım” değişkenleridir. Fark yaratan değişkenler bağımsız davranma eğilimi ve kontrol yeteneği girişimcilik öz yetkinliğini belirtmekte ve girişimcilik eğitiminin bu öz yetkinliğe etkisini yansıtmadığından ötürü iki grup arasında girişimcilik eğitiminin girişimcilik öz yetkinliğine etkisi açısından fark bulunmamaktadır. Bu iki tespitin bizi ulaştırdığı sonuç ise; girişimcilik eğitiminden algısal olarak bir beklenti olduğu ancak bu beklentinin verilen derse rağmen girişimcilik öz yetkinliği özelliklerinin oluşumu açısından sonuca yansımadağıdır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin, girişimcilik eğitimi almayan öğrencilere göre girişimcilik öz yetkinliği açısından bir fark oluşmamıştır. Girişimcilik eğitiminin, girişimcilik öz yetkinliğin farkına varılması açısından farklılık yaratmasa da, “Vangelis

Souitaris, Stefania Zerbinati and Andreas Al-Laham” (Souitaris ve diğ., 2006)’un çalışmalarında olduğu gibi öğrencilerin girişimcilik eğitimini konusundaki tutumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Verilen girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimciliğe bakış açılarını olumlu etkilediği söylenebilir. Ancak, öğrencilerde algı düzeyinde girişimcilik düşüncesi oluşmasına karşın, girişimcilik özellikleri yansıtan tutumların oluşmadığı görülmektedir. Dolayısıyla girişimcilik eğitiminden beklenti, girişimcilik özelliği olarak öğrenciye yansımamıştır.

Girişimcilik eğitimi uygulama konusunda farklı yöntemler kullanılabilir (Rasmussen, 2006). Dolayısıyla “girişimcilik eğitimini sonuca ulaştıracak ve keşfedici amaçları gerçekleştirebilmek için örnek olay değerlendirilmesi yapılması, işletme ziyaretleri, beyin fırtınası yapılması, takım çalışması ve simülasyondan faydalanılabilir” (Hynes, 1996) görüşü yaygınlaşması doğal bir sonuçtur. Teorik verilen girişimcilik eğitime ilave geçmiş dönemlerde gerçekleşmiş başarılı örnekleri eğitim sürecine katmak yani uygulama sonuçlarını incelemek oldukça önemlidir (Cope, 2005). Uygulanan bu yöntemler teori yoluyla öğrenilen bilgileri uygulamayı ve gerçek hayatta birleştirmeyi sağlayacaktır. Uygulanmalı girişimcilik eğitimi programına katılanlarda, bir işe başlama eğiliminin arttığı görülmektedir (Peterman ve Kennedy, 2003). Uygulama boyutu olmayan ve sadece teorik olarak verilen girişimcilik eğitimi, girişimci öz yeterliliği artırmada yeterli olmadığı söylenebilir. Hipotezin doğrulanmasında da görüldüğü gibi, girişimcilik özelliklerinin eğitim alanlarla almayanlar arasında fark yaratmasına neden olamıyor.

Girişimcilik eğitimi verilirken teorik eğitimin uygulama ile desteklenmesinin, hem teoriyi pekiştirici bir etki ortaya koyacağı hem de girişimci düşüncenin uygulamaya geçmesine ve öz yeterliliği algısına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Pek çok deneysel çalışmada girişimcilik eğitimi “yaparak öğrenme” ifadesi kullanılmaktadır. Bazı bilgiler eğitimle öğrenilebilse bile, açıklanması gereken pek çok bilgi ve yenilik eğilimleri sadece uygulama yapılarak öğrenilebilir (Polits, 2005).

Gelecekte yapılacak araştırmalarda girişimcilik eğitiminin, girişimcilik öz yeterliliğine etkisini ortaya koyabilmek için, uygulamaya dönük çalışmaların da bu sürece dahil edilmesi daha uygun olabilir. Ancak hangi çalışma yapılacak olursa olsun girişimcilik öz yeterliliğinin sadece doğuştan gelen değil, daha sonradan da kazanılabilen bir vasıf olduğu varsayımı altında değerlendirme yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKTAN, Oğuz; (1996), **Türk İşadamları ve İşletmesi**, Ankara, Gündoğan Yayınları.
- BİNKES, M. , STARKEY, Ken ve CHRISTOPHER L. Mahon ;(2006), “Entrepreneurship Education and the Business School”, **Technology Analysis and Strategic Management**, Vol.18, No.1, February, 1-18.
- BROCKHAUS, R. H.; HORWITZ, P. S. ; (1986), “The psychology of the entrepreneur”, The Art and Science of Entrepreneurship, Ballinger, Cambridge.
- COPE, J; (2005), “Toward a Dynamic Learning Perspective of Entrepreneurship”, **Entrepreneurship Theory and Practice**, July, 373-397.
- CUNINGHAM, J. B. ; LISSCHERON, J.; (1991) “Defining entrepreneurship”, **Journal of Small Business Management**, vol. 29, pp.45-61.
- DICKSON, P.R. and GIGILIERANO, J.J.; (1986), “Missing the Boat and Sinking the Boat: A Conceptual Model of Entrepreneurial Risk”, **Journal of Marketing**, vol.50, 58-70.
- GERBER, Michael E; (1996), çev. Tayfur Keskin, **Girişimcilik Tutkusu**, İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- GRIFFIN, Ricky, W. and EBERT, Ronald J.;(2002), **Business**, Fourth Edition, New Jersey,Prentice-Hall.
- HISRICH, Robert D., PETERS, Michael P.; (2002), **Entrepreneurship**, McGraw-Hill Higher Education.
- Hynes, B.(1996). Entrepreneurship Education and Training Introducing Entrepreneurship in to Non-Business Disciplines, *Journal of European Industrial Training*, 20/8, 10-17.
- KAMALANABHAN, T.J., SUNDER, D.L. and MANSHOR, Amat Taap; (2006), “Evaluation of Entrepreneurial Risk-Taking Using Magnitude of Loss Scale”, **The Journal of Entrepreneurship**, 15,1,37-46.
- KAPLAN, Carol B. and MC FARLANE, C.; (1981), “A special Issue on Entrepreneurship Education”, **Journal of Career Education** , December, 83-85.
- KENT, C.A., SEXTON, D., and VESPER, K.H.; (1982), *Encyclopedia of Entrepreneurship*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ, pp 288-316.
- KESKİN, H. ALPKAN, L., ZEHİR, C.; (2002), “Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması”, **Doğu Akdeniz Üniversitesi 21. Yüzyılda Kobiler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyum Bildirileri**, Ocak 2002.
(http://www.emu.edu.tr/smeconf/paper_list.htm. 01/04/2008).
- KRUEGER Jr., N.; (2007), “ What Lies Beneath? The Experiential Essence Of Entrepreneurial Thinking”, **Entrepreneurship Theory and Practice**, January, 123-138.
- KURATKO, Donald F.; (2005), “The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends and Challenges”, **Entrepreneurship Theory and Practice**, September, 577-598.
- LEYENBURG, Nancy M. , LANE, Paul M. and THOMAS, Schwarz V.; (2006), “Interdisciplinary Dimensions in Entrepreneurship”, **Journal of Education for Business**, May/June , 275-281.
- LI, Dr Jun; (2006), **Entrepreneurship and Small Business Development in China**. Bradford, UK, Emerald Group Publishing Limited.
- LUMPKIN, G.T., DESS,G.G.; (1996), “Clarifying The Entrepreneurial Orientation Construct and Linking into Performance”, **Academy of Management Review**, 21,135-172.
- LUNNAN, Anders, NYBAKK, Erlend, VENNESLAND, Birger; (2006), “Entrepreneurial Attitudes and Probability for Start-ups an Investigation of Norwegian Non-industrial Private Forest Owner”, **Forest Policy and Economics**, 8, pp.683-690.
- MARTIN, Steven S.; (1984), “Exploring the Concept of Enterprise”, **Nursing Economics**, Nov.-Dec., Vol.2, 406-408.
- MC MULLAN, W.E. ve GILLIN, L.M. (1998), “Industrial Wiewpoint-Entrepreneurship Education”, **Technovation**,18(4), 275-286.
- MITTON, D. G.; (1989), “The Complete Entrepreneur” , **Entrepreneurship: Theory and Practice**, Vol. 13, pp. 9-15.

- MÜFTÜOĞLU, Tamer; (1993), **Türkiye' de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler; Sorunlar ve Öneriler**, 3. Baskı, Ankara, Desen Ofset A.Ş.
- NAKİP, M.; (2003), **Pazarlama Araştırması**, Ankara: Seçkin Yayınları.
- PALMER, M.; (1971), "The Application of Psychological Testing to Entrepreneurial Potential", **California Management Review**, 13, 32-38.
- PERVIN, L. A. ; (1980), **Personality: Theory, Assesment and Research**, New York, John Wiley & Sons.
- PETERMAN, E N. and KENNEDY J.; (2003), "Enterprise Education: Influencing Students' Perceptions of Entrepreneurship", **Entrepreneurship Theoy and Practice**, Winter, 129-143
- PLASCHKA, Gerhard R.and WELSCH, Harold P.; (1990), "Emerging Structures in Entrepreneurship Education: Curricular Designs And Strategies", **Entrepreneurship Theoy and Practice**, Spring, 55-71.
- POLITS, D.; (2005), "The Process of Entrepreneurial Learning: A Conceptual Framework", **Entrepreneurship Theoy and Practice**, July, 399-421.
- PRICE, Robert W.; (2004), **Roadmap to Entrepreneurial Success : Powerful Strategies for Building a High-Profit Business**, Saranac Lake, NY, USA, Amacom.
- RAICHAUDHURI, A.; (2005), "Issues in Entrepreneurship Education", **Decision**, Vol.32, No.2, July-December, 73-84.
- RASMUSSEN ,Einar A. and SORHEIM, R.; (2006), "Action-Based Entrepreneurship Education", **Technovation**, 26, 185-194.
- ROBBINS, Stephen P. and COULTER, Mary; (1996), **Management**, Fifth Edition, New Jersey,Prentice-Hall Inc.
- ROTTER, J. B.; (1996), "Generalized expectancies for internal versus external locus of control of reinforcement", **Psychological Monographs: General and Applied, Serial Number 609**, Vol. 80, PP.1-28.
- SANG, Lee M. and PETERSON, Suzanne J.;(2000), "Culture, Entrepreneurial Orientatiton, and Global Competitiveness", **Journal of World Business**, 35(4), 401-415.
- SARACHEK, B.; (1978), "American entrepreneurs and the Horatio Alger Myth" , **Journal of Economic History**, Vol. 38, PP.439-456.
- SCRANTON, P.; (1986), "Learning Manufacture: Education and Shop-Floor Schooling inThe Family Firm", **Technology and Culture**, 27:1, January , 40-62.
- SEXTON, Donald L. and BOWMAN, Nancy B.; (1984), "Entrepreneurship Education: Suggestions for Increasing Effectiveness", **Journal of Small Business Management**, April, 18-25.
- SEXTON, Donald L. and UPTON, Nancy B.; (1987), "Evaluation of an Innovative Approach to Teaching Entrepreneurship", **Journal of Small Business Management**, January, 35-42.
- SOLOMAN, George T. , FERNALD Jr, and LLOYD W.;(1991), "Trends in Small Business Management and Entrepreneurship Education in the United States", **Entrepreneurship Theoy and Practice**, Spring, 25-39.
- SOUTTRIS, V., ZERBINATI, S. and AL-LAHAM, A.; (2006), "Do Entrepreneurship Programmes Raise Entrepreneurial Intention of Science And Enginerring Students? The Efficdect of Learning, Inspreation and Resources", **Journal of Business Venturing**, 1-26.
- STONER, James A., FREEMAN, Edward R.; (1992) **Management**, Fifth Edition, Prentice-Hall Inc., New Jersey.
- TCHOYAKHINA, M.; (2004), "Kfw And The Promotion of Entrepreneurship Training in Germany", **Higher Education İn Europe**, Vol.29, No.2, July, 233-236.
- TJAN, Kwang W.; (2004), "Education Entrepreneurs", **Innovation**, Vol.15, No.1, 71-72.
- UFUK, H., OZGEN, O., (2001), "The profile of Women Entrepreneurs: a Sample From Turkey", **International Journal of Consumer Studies**, 25, 4, December , pp.299-308.
- Universities", **Journal of Small Business Management**, January, pp.48-56.
- VOLKMANN, C.; (2004), "Entrepreneurship Studies- An Ascending Academic Discipline in the Twenty-First Century", **Higher Education İn Europe**, Vol.29, No.2, July , 177-185.

- YEŞİLYURT, Sema,(1996), “Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi (KOS) İşletmelerinde stratejik Yönetim ve Yöneticinin Önemi Konusunda Tespit ve Öneriler”, **Çimento İşveren Dergisi**, Ocak , ss. 19-21.
- ZEITHAML, Carl P. and RICE, H. Jr., G..(1987). “Entrepreneurship/Small Business Education in American.
- ZIMMERER, Thomas W. and SCORBOROUGH, Norman M.; (1998), **Scorborough, Essential of Entrepreneurship and Small Business Management**, NewJersey , Prentice-Hall.

EKLER:

Tablo 1. Değişkenler ilişkin tanımlayıcı istatistikler	Eğitim -		Eğitim +	
	Ort.	Std.S.	Ort.	Std.S.
Kontrol hissi ($\alpha=0,65$)				
1. Çevremdeki olayları etkilemem pek mümkün değildir.	3,20	1,18	3,27	1,10
2. İşler iyi gidince bunun sebebi genellikle iyi şanstır.	3,40	1,19	3,79	1,03
3. Eğer bir şey yapmaya karar verirsem, bunu yapmamı kimse engelleyemez.	4,23	1,03	4,06	1,11
4. Yeni şeyleri denemek ürktütücü olsa da, denemekten vazgeçmem.	3,77	0,97	3,89	1,12
5. Kariyerimle ilgili karar verirken yakınlarımla dediğini yaparım.	3,34	1,30	3,51	1,03
6. Canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem, gider alırım.	2,63	1,52	2,25	1,37
7. Herkes bir iş için yapılamaz dese de, ben yapmanın yollarını ararım	3,97	0,95	3,95	1,08
Bağımsızlık arzusu ($\alpha=0,68$)				
8. Ekonomik olarak kimseye bağlı olmak istemem.	4,89	0,40	4,46	1,09
9. Bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım.	3,09	1,17	3,37	1,10
10. Kimse beğenmese de ben doğru bildiğimi savunurum.	4,20	1,08	3,81	1,20
11. Farklı olmaktan çekinirim.	4,06	1,33	3,63	1,35
12. Başkalarının onay vermesini önemserim.	2,23	1,29	2,30	1,19
Risk alma eğilimi ($\alpha=0,73$)				
13. Korkunca korkunun üstüne giderim.	3,14	1,52	3,63	1,18
14. Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübelerin peşinde koşarım.	4,20	1,05	3,94	1,20
15. Soruyu sormadan önce cevabı bilmeye ihtiyaç duyarım.	2,29	1,34	2,30	1,29
16. Son altı ayda bazı riskler aldım.	3,14	1,46	3,25	1,47
17. Hiç tanımadığım birine gidip sohbete başlayabilirim.	3,09	1,42	3,21	1,39
18. Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim.	2,51	1,38	2,46	1,31
19. Bir şeyi daha önce başkaları denememişse ben de denemem.	3,69	1,25	3,56	1,35
Girişimcilik potansiyeli ($\alpha=0,81$)				
20. Bir projeyi başlatıp her türlü engelle rağmen sonuna kadar giderim.	4,09	1,15	3,98	1,08
21. İş başında olmayı ve sorumluluk almamı severim.	4,43	0,81	4,52	0,72
22. İlişki içinde olduğum insanlar bana güvenir ve saygı duyarlar.	4,54	0,74	4,48	0,78
23. Kendimi sağlıklı ve iyi hissediyorum.	3,80	1,18	4,32	0,88
24. İnsanlarla görüşmeyi ve onlarla uğraşmayı severim.	4,31	0,83	4,29	1,07
25. İnsanlarla iyi iletişim kurarım ve onları ikna ederim.	3,91	0,95	4,14	0,91
26. İnsanlar benim fikirlerimi anlamakta zorlanmazlar.	3,94	0,91	3,92	1,05
27. İlerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibiyim.	2,63	1,46	2,90	1,27
28. Muhasebe kayıtları, faturalar, defterler gibi evrakları hazırlamayı iyi biliyorum.	2,31	1,35	2,48	1,22
29. Finans ve pazarlama becerilerim çok iyi olduğuna	2,40	1,35	2,71	1,33

	inanıyorum.				
30.	Hedeflediğim pazardaki rakip firmaları çok başarılı buluyorum.	2,57	1,17	3,06	1,20
31.	Düşündüğüm işim için çok uygun bir kuruluş yeri belirleyebilirim.	3,46	1,34	3,57	1,24
32.	Kuruluş yatırımları için yeterli bir mali kaynak bulabilirim.	2,80	1,39	3,32	1,23
33.	İlk yılki faaliyet giderleri için bana destek olabilecek yakınlarım var.	3,26	1,56	3,25	1,37
34.	Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarımı tanıyorum.	2,06	1,21	2,22	1,36
35.	Zayıf olduğum konularda danışabileceğim bilgili kişileri tanıyorum.	3,74	1,20	4,03	1,28
36.	Bu işi kurmayı her şeyden çok istiyordum.	4,37	1,24	4,56	0,88

Tablo_2. Kontrol hissine ilişkin değişkenler uygulanan faktör analizi sonucu	Eğitim -		Eğitim +		Faktör Yüklü
	Ort.	Std.S.	Ort.	Std.S.	
Kontrol Duygusuna İlişkin Faktör Analizi					
F-1: İsrarcı tip ($\alpha=0,67$; açıklanan varyans: 27,85)	3,99	0,76	4,05	0,77	
Yeni şeyleri denemek ürktütcü olsa da, denemekten vazgeçmem.	3,77	0,97	3,89	1,12	,825
Herkes bir iş için yapılamaz dese de, ben yapmanın yollarını ararım	3,97	0,95	3,95	1,08	,714
Eğer bir şey yapmaya karar verirsem, bunu yapmamı kimse engelleyemez.	4,23	1,03	4,06	1,11	,615
F-2: Kaderci tip ($\alpha=0,61$; açıklanan varyans: 21,58)	3,42	0,94	3,37	0,89	
İşler iyi gidince bunun sebebi genellikle iyi şanstır.	3,4	1,19	3,79	1,03	,762
Çevremdeki olayları etkilemem pek mümkün değildir.	3,2	1,18	3,27	1,1	,687
F-3: Kendine güvenen danışmacı tip ($\alpha=0,57$; açıklanan varyans: 18,41)					
Canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem, gider alırım.	2,63	1,52	2,25	1,37	,850
Kariyerimle ilgili karar verirken yakınlarımla dediğini yaparım.	3,34	1,3	3,51	1,03	,558

KMO:0,78; Ki-Kare: 818,002 ($p<0,001$); Açıklanan varyans: % 67,86

Tablo_3. Girişimsel Öz Yetenek değişkenlerine uygulanan faktör analizi sonucu	Eğt. -		Eğt. +		Faktör yükleri
	Ort.	Std.S.	Ort.	Std.S.	
F-1: Temel İşletmecilik Bilgisi ($\alpha=0,72$; açıklanan varyans: 22,05)	2,91	0,95	3,30	0,93	
Düşündüğüm iş için çok uygun bir kuruluş yeri belirleyebilirim.	3,46	1,34	3,57	1,24	,761
Yatırım için yeterli bir mali kaynak bulabilirim.	2,8	1,39	3,32	1,23	,750
Hedeflediğim pazardaki rakip firmaları çok başarılı buluyorum.	2,57	1,17	3,06	1,2	,706

Finans ve pazarlama becerilerimin çok iyi olduğuna inanıyorum.	2,4	1,35	2,71	1,33	,490
F-2: İş Bağlantıları Kurabilme ($\alpha=0,78$; açıklanan varyans: 17,77)	3,31	0,82	3,52	0,82	
İlerde kurmayı amaçladığım iş konusunda tecrübe sahibiyim.	2,63	1,46	2,9	1,27	,748
Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarını tanıyorum	2,06	1,21	2,22	1,36	,734
Zayıf olduğum konularda danışabileceğim yetenek ve bilgi sahibi kişileri tanıyorum	3,74	1,2	4,03	1,28	,641
İlk yıllık faaliyet giderleri için bana destek olabilecek yakınlarım var.	3,26	1,56	3,25	1,37	,431
Bir iş kurmayı her şeyden çok istiyorum.	4,37	1,24	4,56	0,88	,404
F-3: Azim ve Sebata ($\alpha=0,68$; açıklanan varyans: 15,64)	4,32	0,64	4,27	0,73	
İş başında olmayı ve sorumluluk almayı severim	4,43	0,81	4,52	0,72	,802
Bir projeyi başlatıp her türlü engele rağmen sonuna kadar giderim.	4,09	1,15	3,98	1,08	,663
İnsanlarla görüşmeyi ve onlarla uğraşmayı severim.	4,31	0,83	4,29	1,07	,662
F-4: Öz güven ($\alpha=0,65$; açıklanan varyans: 12,17)	4,17	0,67	4,27	0,64	
İnsanlarla iyi iletişim kurarım ve onları ikna ederim.	3,91	0,95	4,14	0,91	,845
İlişki içinde olduğum insanlar bana güvenir ve saygı duyarlar.	4,54	0,74	4,48	0,78	,785
İnsanlar benim fikirlerimi anlamakta zorlanmazlar.	3,94	0,91	3,92	1,05	,595
F-5: Sağlık (açıklanan varyans: 10,78)	3,99	1,17	4,41	0,81	
Kendimi sağlıklı ve iyi hissediyorum	3,8	1,18	4,32	0,88	,772

KMO:0,78; Ki-Kare: 818,002 ($p<0,001$); Açıklanan varyans: % 78,41

Tablo 4. Eğitim alanlar ile almayanlar arasında farklılığa dair ANOVA analizi sonuçları

	eğitim	Ort.	Std.S.	F	Sig.
1. Kontrol	-	3,54	0,62	,048	,827
	+	3,56	0,50		
2. Bağımsızlık	-	3,58	0,61	,106	,745
	+	3,55	0,62		
3. Risk alma	-	3,17	0,57	,711	,400
	+	3,24	0,59		
4. Israrıcı	-	3,99	0,76	,317	,574
	+	4,05	0,77		
5. Kaderci	-	3,42	0,94	,187	,666
	+	3,37	0,89		
6. Temel bilgi	-	2,91	0,95	8,385	,004
	+	3,30	0,93		
7. İş bağlantısı	-	3,31	0,82	3,145	,048

	+	3,52	0,82		
8. Azim ve sebat	-	4,32	0,64	,276	,600
	+	4,27	0,73		
9. Özgüven	-	4,17	0,67	1,203	,274
	+	4,27	0,64		

Tablo_5. Eğitim almayanlara ilişkin regresyon analizi

		β	t	Sig
(Sabit)		,233	2,661	,009
Bağımsız değişkenler	Kontrol	,030	,760	,449
	Bağımsızlık	-,046	-2,666	,009
	Risk alma	-,002	-,112	,911
	Israrıcı	,034	,983	,328
	Kadercı	,002	,066	,948
	Temel bilgi	,435	18,922	,000
	İs bağlantısı	,444	19,602	,000
	Azim ve sebat	,155	7,493	,000
	Özgüven	,237	12,099	,000

a Bağımlı Değişken: Girişimcilik Potansiyeli $R^2=0,98$ $F=410,188$ $p<0.01$

** Korelasyon anlamlılık seviyesi: 0.01 (2-yönlü).

Tablo_6. Eğitim alanlara ilişkin regresyon analizi

		β	t	Sig
(Sabit)		,283	2,661	,009
Bağımsız değişkenler	Kontrol	,009	,303	,763
	Bağımsızlık	-,023	-1,245	,216
	Risk alma	-,019	-1,016	,312
	Israrıcı	,031	1,190	,237
	Kadercı	-,026	-1,134	,260
	Temel bilgi	,429	21,394	,000
	İs bağlantısı	,488	25,734	,000
	Azim ve sebat	,230	12,606	,000
	Özgüven	,227	12,774	,000

a Bağımlı Değişken: Girişimcilik Potansiyeli $R^2=0,98$ $F=417,134$ $p<0.01$

** Korelasyon anlamlılık seviyesi: 0.01 (2-yönlü).